

STRATEJİK GÖRÜNÜM AYLIK BÜLTEN

Küresel Jeopolitik Görünüm: 61. Münih Güvenlik Konferansı



1963 yılından itibaren her yılın Şubat ayında Almanya’da gerçekleşen Münih Güvenlik Konferansı (MGK), özellikle Avrupa ve ABD’li askeri/siyasi karar alıcıların bir araya gelerek, stratejik konuları tartışıp, jeopolitik sorunlara çözüm bulduğu veya diyalog kurduğu bir platform. Ancak 21. yüzyıl itibariyle MGK’da yalnızca transatlantik üyeler değil; Rusya, Çin, Hindistan gibi devletler de sorunların aktarımı ve çözümü noktasında yer alıyor.

14-16 Şubat 2025 tarihleri arasında “Çok kutupluluk” temasıyla icra edilen MGK-2025’e; ABD Başkan Yardımcısı James David Vance’ın Avrupa’ya yönelik eleştirileri, Çin’in ABD’ye yönelik sert açıklamaları, Rusya-Ukrayna Savaşı’nı sona erdirme görüşmeleri ve Ukrayna’nın Avrupa Ordusu kurulması isteği damga vurdu. Konferansta “Avrupa’nın güvenliğine ilişkin endişelerin artışı” dikkat çekti.

Donald Trump başkanlığındaki ABD’nin, Biden yönetimine oranla dış politikada çok daha farklı bir tutum takınması, MGK’nın tartışma konularına da sirayet etti. Özellikle Başkan yardımcısı J. D. Vance “Avrupa’ya karşı en çok endişelendiğim tehdit, Rusya, Çin veya başka bir dış aktör değil; içeriden gelen tehdit” açıklaması ile Avrupa Birliği’ni ifade özgürlüğü ve demokratik ilkeleri zayıflatmakla suçladı. Ayrıca Vance’ın, Almanya Şansölyesi Olaf Scholz ile değil aşırı sağcı Almanya için Alternatif (AfD) partisi lideri ile görüşmeyi tercih etmesi, ABD’nin Avrupa’ya yönelik geleneksel desteğinden uzaklaştığını ve Trump yönetiminin Avrupa kurumlarına karşı genel bir şüphe duyduğunu göstermiş oldu.

Bunun üzerine Şansölye Olaf Scholz, “ABD Başkan Yardımcısı Vance’ın Münih Güvenlik Konferansı’ndaki söylemini ve tutumunu kesinlikle reddediyorum” ifadesini kullanarak, özellikle ABD’nin, AfD lehine Alman demokrasisine ve seçimlerine karışmalarını kabul etmeyeceklerini vurguladı.

Çin Dışişleri Bakanı Vang Yi “Eğer ABD, Çin’i bastırma ve çevreleme eğiliminde olursa buna karşılık vermekten başka seçeneğimiz kalmaz. Bu durumda Çin’in egemenliğini, ulusal onurunu ve meşru kalkınma hakkını karalılıkla savunur, ABD’nin tek taraflı zorba eylemlerine karşı koyarız” ifadelerinde bulunarak tüm ülkelerin uluslararası hukuka saygı göstermesi gerektiğini dile getirdi. Vang, “Dünya, bugün kargaşa içinde. Bunun en önemli sebebi, güçlü olanın haklı olduğuna inanan bazı ülkelerin orman kanununu haber veren Pandora’nın kutusunu açmalarıdır. Güçlerine ve boyutlarına bakılmaksızın tüm ülkeler, uluslararası hukukun eşit paydaşı olmalıdır” değerlendirmesinde bulundu. Çin dışişleri bakanının bu çıkışı, uluslararası düzenin transatlantik merkezli olmaktan çıktığını ve çok kutuplu bir düzene doğru evrildiğini vurguladı.

Rusya-Ukrayna Savaşı hususunda ABD Dışişleri Bakanı Marco Rubio Washington’un Ukrayna’yı desteklemeye devam edeceğini, ancak Rusya ile müzakerelerin Amerika’nın stratejik çıkarları göz önüne alınarak yürütüleceğini belirtti. Trump yönetiminin Ukrayna’nın doğal kaynaklarını, ABD’den askerî destek almaya devam etmenin bir karşılığı olarak sunmasını önermesi ve öncelikli olarak Avrupa’nın güvenliğine odaklanmayacaklarını, bu kapsamda Avrupa’nın savunma harcamalarını iki katından fazla artırması gerektiği yönündeki açıklaması, Avrupa’nın ve Ukrayna’nın güvenliğine ilişkin endişelerin artışı beraberinde getirdi.

Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski, ABD’nin bu yaklaşımını eleştirerek, Avrupa’nın savunması için bir Avrupa ordusunun kurulması çağrısında bulunarak, “Artık zamanı geldi, Avrupa’nın silahlı kuvvetleri oluşturulmalı” ifadelerinde bulundu. Ancak bu fikir, AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Şefi Kaja Kallas tarafından hızla reddedildi. ABD’siz Avrupa güvenliğine dayanan Avrupa ordusu fikri, pratik anlamda da büyük bir soru işareti. Hangi ülkeden kaç asker sağlanacağı ve ne kadar bütçe belirleneceği, askeri unsurların hangi plan ve doktrine göre bir araya getirileceği, askeri teknolojinin hangi merkezde senkronize edileceği ve bu orduyu kimin/kimlerin komuta edeceği, cevaplanması gereken önemli soruların yalnızca birkaçı.

Bkz: <https://securityconference.org/en/>

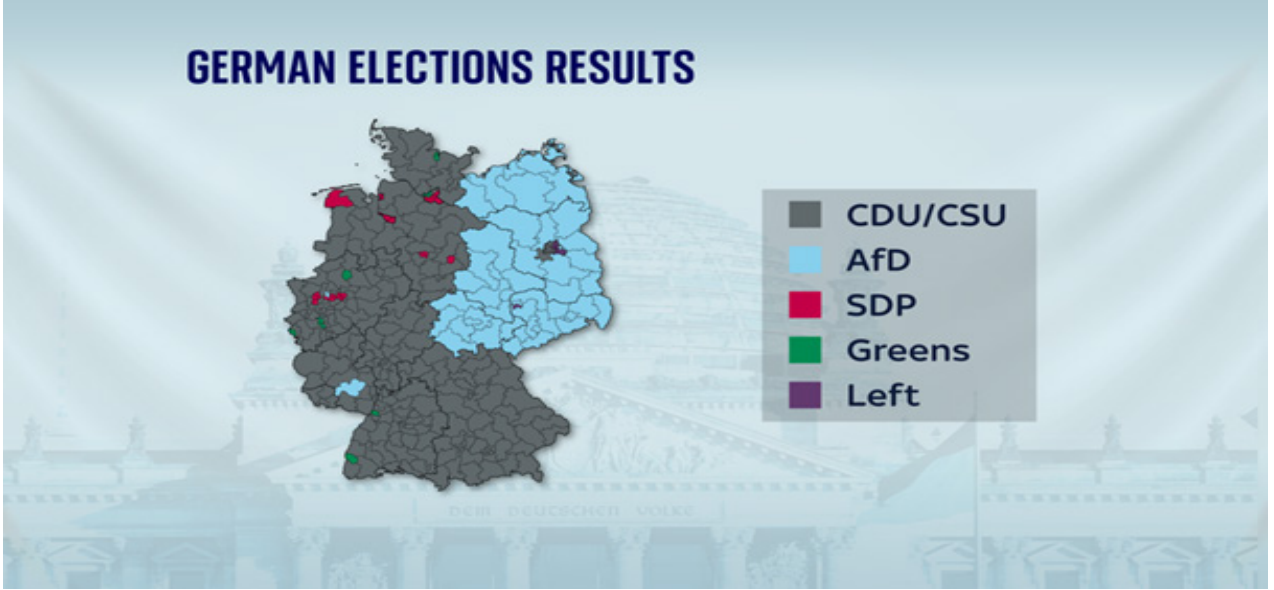
Bkz: <https://fikirturu.com/jeo-politika/munih-guvenlik-konferansi-neden-onemli/>

Bkz: <https://www.t24.com.tr/haber/61-munih-guvenlik-konferansi-avrupa-nin-guvenligine-iliskin-endiselerin-artisiy-la-sona-erdi,1219073>

Küresel Jeopolitik Görünüm: 2025 Almanya Seçimleri ve AfD’nin Yükselişi

23 Şubat 2025’te gerçekleşen Almanya seçimlerinde Friedrich Merz liderliğindeki muhafazakârlar (CDU) %28,5 oy oranıyla birinci parti oldu. Ancak bu seçimler, değişim içindeki bir ülkeyi gözler önüne seren bazı önemli ve etkileyici hikâyeler ortaya çıkardı. Popülist sağ parti olan Almanya için Alternatif (AfD), sadece dört yıl içinde oy oranını ikiye katlayarak %20,8’e yükseltti ve destek tabanını genişleterek parlamentodaki en büyük ikinci siyasi güç haline geldi. Bu arada, görevden ayrılan Şansölye Olaf Scholz’un SPD’si (Sosyal Demokratlar) son yılların en kötü performansını sergileyerek oyların yalnızca %16,4’ünü alabildi.

AfD'nin lideri Alice Weidel, ırkçı değil, özgürlükçü, muhafazakâr bir hareket olduğunu iddia etmesine karşın, kamuoyundaki büyük destek artışının, son dokuz ayda hepsi göçmenler tarafından yapıldığı iddia edilen bir dizi ölümcül saldırıyla aynı zamana denk geldi. AfD, suç işlemiş göçmenleri sınır dışı etmek olarak tanımladığı “geri göç” adı verilen oldukça tartışmalı bir politikayı benimsedi. Ancak söz konusu terim, göçmenlerin ve onların soyundan gelenlerin toplu sınır dışı edilmesini de teorik olarak kapsıyor.



Mayıs 2024'te bir Alman mahkemesi, AfD'nin “demokratik düzeni küçümseyen ve demokrasi ilkesiyle bağdaşmayan pozisyonlara sahip” olduğunu tespit etti. Önde gelen AfD figürlerinden Björn Höcke, yasaklı bir Nazi sloganı olan “Alles für Deutschland”ı (Her şey Almanya için) kullanmaktan iki kez suçlu bulundu. Alice Weidel destekçileri ise seçim kampanyası sırasında liderlerinin adını “Alice für Deutschland” ifadesini kullanarak haykırdılar.

Almanya'da 1987'den bu yana hiçbir seçimde katılım oranı %82,5'e ulaşmamıştı ve bu oran doğu ile batının birleşmesinden üç yıl önceydi. Basitçe ifade etmek gerekirse, Almanya'daki seçmenlerin (59,2 milyon) 5/4'ünden fazlası seçime katıldı. Eski Doğu Almanya'nın neredeyse tamamı AfD'yi haritadan da görüleceği üzere maviye çevirdi. Parti, bir zamanlar Sovyet yönetimi altında olan Alman bölgelerinde her zaman daha popülerdi, ancak bu yıl etkisini daha da artırdı.

Görevden ayrılan Şansölye Olaf Scholz'un üç partili hükümeti geçen yılın sonunda dağıldı ve seçimden sonraki 24 saat içinde her üç lider de siyasetin ön cephesinden ayrıldıklarını açıkladı. İlk olarak ekonomik liberallerin lideri FDP'den bir açıklama geldi. Christian Lindner partisini 11 yıldır yönetiyordu. Ancak hiçbir milletvekili seçtiremedi ve Lindner 25 yılın ardından siyaseti bıraktığını açıkladı. Scholz bir sonraki hükümet kurulana kadar şansölye olarak kalacak olsa da koalisyon görüşmelerinde yer almayacak ve cephe siyasetini bırakacak. Şansölye Yardımcısı Robert Habeck de partisinin (Yeşiller) seçimlerde %12'nin altına düşmesinin ardından siyaseti bırakma kararı aldı.

Almanya seçimlerini ve AfD'nin yükselişini salt aşırı sağın bir anda taraftar bulması ve popüler olması şeklinde yorumlayamayız. Ana akım partiler tarafından bıkmış ve görmezden gelinmiş birçok kişinin varlığı önemli bir etken. Ayrıca, Almanya'nın yeniden birleşmesinden 35 yıl sonra doğudaki ücretlerin hala batıdakinden düşük olması yukarıdaki haritanın mavi renklerini ortaya koyan başka bir etken. İnsanlar kendilerini anlamadıklarını düşündükleri merkez politikacılardan giderek daha fazla uzaklaşıyor. Ve bu durum yalnızca Almanya ile sınırlı değil.

Bkz: <https://www.bbc.com/news/articles/cx29wlje6dno>

Bkz: <https://news.sky.com/story/why-was-the-afd-so-successful-in-east-germany-13316403>

Küresel Jeopolitik Görünüm: ABD-Ukrayna Arasındaki “Maden Anlaşması” Mutabakatı Sonuçsuz Kaldı



ABD ve Ukrayna, Başkan Donald Trump'ın Rusya ile savaşı hızla sona erdirmeye çalıştığı bir dönemde Kiev'in Washington'un desteğini kazanma çabalarının merkezinde yer alan bir maden/mineral anlaşması taslağının şartları üzerinde anlaşmaya varmıştı. Taslak anlaşmanın içeriği hakkında bilgi sahibi olan bir kaynak, anlaşmada ABD'nin herhangi bir güvenlik garantisi vermediğini ancak ABD'nin Ukrayna'nın “özgür, egemen ve güvenli” olmasını istediğini söylemişti.

Başkan Trump yaptığı açıklamada Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski'nin Washington'a gelerek “çok büyük bir anlaşma” imzalamak istediğini açıklamıştı. Maden anlaşmasının içeriğini bilen kaynaklara göre ABD ve Ukrayna, mineraller, hidrokarbonlar ve diğer çıkarılabilir malzemeler de dâhil olmak üzere Ukrayna kaynaklarından elde edilen gelirleri toplamak ve yeniden yatırım yapmak için bir Yeniden Yapılanma Yatırım Fonu kuracaktı. Ukrayna, işletme giderleri düşüldükten sonra elde edilen gelirin yüzde 50'si oranında fona katkı sunacak ve bu katkı 500 milyar dolara ulaşana kadar devam edecekti. ABD, “istikrarlı ve ekonomik açıdan müreffeh bir Ukrayna'nın geliştirilmesi için uzun vadeli bir mali taahhütte bulunacaktı.

Ukrayna Stratejik Endüstriler Bakanlığı Danışmanı Yuri Sak, maden/mineral anlaşmasının başlangıçta Ukrayna'nın fikri olduğunu şu sözlerle ifade etti: “Bunu daha önce zafer planımıza dâhil etmiştik ve bu plan Başkanımız tarafından 2024 yılında ABD'ye ve diğer ortaklarımıza sunuldu. ABD ile pragmatik kalmaya devam edeceğiz”. ABD basınında çıkan haberlere göre Washington, anlaşmanın bir parçası olarak Ukrayna'ya kesin güvenlik garantileri vermemişti.

Verilere göre Avrupa Birliği tarafından kritik olarak tanımlanan 34 madenden 22'si Ukrayna'da bulunuyor. Bunlar arasında sanayi ve inşaat malzemeleri, ferro alyaj gibi değerli ve demir dışı metaller ve bazı nadir toprak elementleri yer alıyor. Ayrıca Ukrayna, elektrikli araç bataryaları ve nükleer reaktörlerde önemli bir bileşen olan grafit rezervlerinin %20'sine sahip. Esasen bu durum, Ukrayna'nın mineraller, petrol, gaz, altyapı ve limanlardan elde ettiği gelirin %50'sini ABD tarafından ortaklaşa yönetilen ancak ABD'nin %100 pay sahibi olduğu bir yatırım fonuna aktarması karşılığında ABD ile Ukrayna arasında uzun vadeli bir tür ekonomik taahhüt, ortaklık kurulmasını kapsayacaktı.

Ancak 28 Şubat 2025'te maden anlaşmasını imzalamak üzere Beyaz Saray'a giden Volodimir Zelenski ile Donald Trump arasında tüm dünyanın gözü önünde diplomatik teamüllere aykırı bir tartışma gerçekleşti. Karşılıklı söz düellolarının yaşandığı tartışma sonucunda Zelenski, söz konusu anlaşmayı imzalamadan ve ortak basın toplantısına kalmadan Beyaz Saray'ı terk etti. Bu süreçte Avrupa'nın önde gelen siyasetçileri sosyal medyada Zelenski'ye ve Ukrayna'ya koşulsuz desteklerini ifade ettiler.

Avrupa Birliği dış politika şefi Kaja Kallas, "Ukrayna Avrupa'dır! Ukrayna'nın yanındayız", Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ise "Saygınlığınız Ukrayna halkının cesaretini onurlandırıyor... Asla yalnız değilsiniz sevgili Başkan Zelenski", açıklamalarında bulundu. Ayrıca aralarında Fransa, İngiltere, Polonya, İspanya, İrlanda, İzlanda, Almanya, Litvanya, Moldova ve İsveç'in de bulunduğu çok sayıda Avrupalı lider de Ukrayna'ya desteklerini ifade etti. Sonuç olarak Trump-Zelenski arasında cereyan eden tartışma sebebiyle maden anlaşması şimdilik sonuçsuz kaldı.

Bkz: <https://www.reuters.com/world/zelenskiy-plans-travel-us-meet-trump-minerals-deal-sources-say-2025-02-25/>

Bkz: <https://www.bbc.com/news/live/cvgl402yyvet>

Bkz: <https://tr.euronews.com/2025/03/01/trump-zelenskiy-kavgasinin-ardindan-avrupali-liderlerden-ukrayna-ya-tam-destek>

Küresel Jeopolitik Görünüm: Donald Trump'ın Gazze Planı



ABD Başkanı Donald Trump, 4 Şubat 2025'te yaptığı açıklamada Gazze ile ilgili planını kamuoyuna duyurdu. Bundan böyle Gazze'nin Hamas tarafından yönetilmesine izin verilemeyeceğini ve bölgenin yaşanamayacak hale gelen bir harabeye dönüştüğünü vurgulayan Trump, Gazze'deki yaklaşık iki milyon Filistinli'nin "gönüllü" olarak komşu ülkelere yerleştirilmesi fikrini öne sürdü. Plana göre, Gazze'nin boşaltılmasının ardından bölgenin kontrolünü ABD ele alacak, Gazze yeniden inşa edilecek ve Orta Doğu'nun "turizm merkezi" haline getirilecek.

Trump'ın, planını öne sürerken kullandığı argümanlar incelenirken en önemli seçim vaatleri arasında "Dünya'ya barış getirmek" olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim Trump, planının hem her iki tarafa hem de Orta Doğu'ya kalıcı barış getireceğini savunmaktadır. Yaptığı açıklamalara göre Gazze, artık İsrail için bir tehdit olmaktan çıkacak ve Gazze halkı da harabeden kurtulup "daha iyi bir hayat" imkânına kavuşacaktır.

ABD Başkanı'nın açıklamalarının en tartışmalı noktalarından biri olan iki milyon Filistinli'nin "gönüllü" olarak yer değiştirmesinin hem insani boyutu hem de gerçekliği oldukça şüphelidir. "Gönüllü taşınmayı" kabul eden Filistinlilere geri dönüş hakkı verilmemesi, planın "barışçıl" yönünün de sorgulanmasına yol açmaktadır. Planın bir diğer tartışmalı noktası ise İsrail'in eylemlerinin meşrulaştırılma çabasıdır. Örneğin, Gazze'nin harabe hâle gelmesinde İsrail'in hiçbir sorumluluğundan bahsedilmemektedir. Bu da İsrail'in eylemlerinin bir anlamda onaylandığı anlamına gelmektedir.

Trump'ın açıklamaları, uluslararası hukuk alanında hâlihazırda sıcak bir konu olan Gazze konusundaki tartışmaları daha da alevlendirmiştir. Hatırlanacağı üzere; geçtiğimiz yıl Birleşmiş Milletler Bağımsız Soruşturma Komisyonu tarafından yapılan açıklamada İsrail'in "toplu imha, cinayet, işkence, keyfi gözaltı, zorla yerinden etme" dâhil olmak üzere insanlığa karşı suçlar işlediği vurgulanmıştır. Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından Hamas liderleri ile İsrail Başbakanı ve İsrail Savunma Bakanı hakkında yakalama kararı çıkarılmış, Uluslararası Adalet Divanı tarafından İsrail'in; Gazze, Doğu Kudüs ve Batı Şeria'daki varlığı işgal olarak nitelendirilirken uluslararası toplumun bu işgali tanımamakla, yardım ve destek sağlamamakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Trump'ın açıklamaları değerlendirilirken bu hususların dikkate alınması elzemdir.

Nitekim uluslararası kamuoyunun büyük çoğunluğu Trump'ın açıklamalarına şiddetle karşı çıkarken, ABD Başkanı'na yönelen tepkiler, gerek planın insani boyutuna gerekse uluslararası hukuka aykırılığına dikkat çekmiştir. Trump'ın planına göre Gazze halkının "gönüllü taşınması" öngörülen ülkelerden Mısır ve Ürdün'den yapılan açıklamalarda Filistinlilerin yerlerinden edilmesinin uluslararası hukuka aykırı olduğu vurgulanmıştır. Trump'ın açıklamanın hemen ertesi günü Türkiye Dışişleri Bakanı Hakan Fidan ise söz konusu planın tartışmaya dahi açılmayacağını belirtmiştir. Benzer şekilde, Avrupa Birliği Dış İlişkiler Sözcüsü Anouar El Anouni yaptığı açıklamada Filistinlilerin zorla yerlerinden edilemeyeceğini ifade ederken, Avrupa Birliği'nin iki devletli çözüm önerisini yinelemiş ve Gazze'nin gelecekte kurulacak olan Filistin Devleti'nin bir parçası olması gerektiğini vurgulamıştır. Tüm bu tepkilerin ardından ABD Başkanı'nın yaptığı açıklamada sadece istikrar görmek istediğini belirterek planın uygulanması konusunda "aceleci olmadığını" belirtmesi dikkat çekicidir.

ABD Başkanı'nın öne sürdüğü Gazze planı hakkında gelecekte yapacağı açıklamalar, hâlihazırda kaygan bir zeminde bulunan ateşkesi etkilemeye adaydır. Planın gerçekleştirilmesi için taraflara ve çevre ülkelere baskı mı yapılacaktır, yalnızca pazarlık kozu olarak mı kullanılacaktır? Yoksa asıl amaç Gazze halkını adeta topyekûn şiddetten sorumlu ilan ederek İsrail'in fiillerine meşruiyet kazandırmak mıdır? Şüphesiz ki önümüzdeki süreçte bu soruların cevapları, dört yıllık Trump yönetimi boyunca Orta Doğu'yu neler beklediği konusunda önemli ipuçları sunacaktır.

Bkz: <https://www.bbc.com/news/articles/cn57neepx4vo>

Bkz: <https://www.aljazeera.com/news/2025/2/6/us-officials-walk-back-elements-of-trumps-gaza-takeover-plan>

Küresel Jeopolitik Görünüm: Trump-Musk Ortaklığında Hükümet Verimliliği Departmanı Kuruldu

Donald Trump sadece dış politikada değil, iç politikada da radikal kararlar almaya devam ediyor. Trump'ın ekibinde yer alan iş insanı Elon Musk, seçim kampanyası sürecinde ülke genelinde verimliliği artırma ve "gereksiz" harcamaları kısma vaatlerinde bulunmuştu. Trump yönetimi, bu vaatlerin yerine getirilmesi amacıyla Ocak 2025'te Hükümet Verimliliği Departmanı'nın (DOGE) kurulduğunu açıkladı. Şubat 2025'te ise, Trump'ın DOGE'nin başına getirdiğini açıkladığı Elon Musk'ın açıklamalarıyla beraber, DOGE gündemin en önemli manşetlerinden biri haline geldi. Musk, yaptığı açıklamada federal çalışanların hafta boyunca yaptığı işleri anlattıkları bir e-postayı insan kaynakları birimine göndermeleri gerektiğini, göndermeyenlerin istifa etmiş sayılacağını duyurdu.



Musk'ın e-posta talimatı, DOGE'nin kurulma nedenleriyle doğrudan bağlantılıdır. Bu bağlamda, iki kritik dinamik ön plana çıkmaktadır. Birincisi, ABD'nin borç/GSYH oranının 2020'de %133'e yükselerek rekor düzeylere erişmesi, ikincisi ise yapay zekânın insanın yaptığı işlerde verimliliği artıracığı hatta insanın yerini alacağına dair tartışmalardır. Nitekim Musk, yakın gelecekte yapay zekânın insandan daha akıllı hale geleceğini, birçok insanın işsiz kalacağını ancak yapay zekânın getireceği verimlilik artışı sonucunda insanlığın küresel anlamda yüksek gelire sahip olacağını, dolayısıyla işsiz kalmanın korkulacak bir durum olmaktan çıkacağını gündeme getirdi. Aynı zamanda Musk, ABD'nin artan borcu hakkında da uyarılarda bulunmuş, kamu borçlarının faizinin Savunma Bakanlığı'nın bütçesini aştığını ve sürekli artan kamu borçlarına karşı bir önlem alınmazsa ülkenin iflase sürüklenmekte olduğunu vurguladı. Trump yönetimine göre, DOGE kamuda hesap verilebilirliği artıracak ve her bir ABD vergi mükellefinin ödediği vergilerin en verimli şekilde kullanılmasını sağlayacaktır.

DOGE'nin kuruluşuna ve Musk'ın duyurusunu yapmış olduğu e-postaya ABD kamuoyundan karışık tepkiler geldi. Cumhuriyetçi Parti'nin özellikle liberteryen kanadının verimliliği artıracığı ve devleti küçülteceği düşüncesiyle genel olarak desteği görülürken, başta Demokrat Parti olmak üzere pek çok farklı çevreden eleştiriler yükseldi. Ayrıca, federal çalışanlar da gelişmelere ciddi tepki gösterdi. 25 Şubat'ta Beyaz Saray tarafından yapılan açıklamada, ülkedeki 2.3 milyon federal çalışanın yarısından azının e-postaya cevap verdiği açıklandı.

DOGE'ye ve Musk tarafından duyurulan e-posta zorunluluğuna pek çok farklı boyuttan tepkiler geldi. Hukuki açıdan, kimi anayasa uzmanları tarafından bu talebin hukuka aykırı olduğu ve yasal yetki sınırlarını aştığı yönünde eleştiriler yapılırken, tüm bu kamu tasarruf tedbirlerinin şirketlerin kurumlar vergisinin düşürülmesinin planlandığı bir dönemde uygulanıyor olması eleştirilerin odağı haline geldi. Hâlihazırda yüzde 21 olan kurumlar vergisini, ABD'de üretim yapan şirketler için yüzde 15'e düşürmeyi tasarlayan Trump yönetiminin, bu kararıyla federal çalışanlara ödenen maaş giderlerinden daha fazla bir vergi gelirinden vazgeçmiş olacağı hesaplanmaktadır. Bu bağlamda, Trump yönetiminin kararına karşı çıkanlar, bu politikanın verimliliği artırıcı ve devleti küçültme amacı güden bir politikadan ziyade "yoksuldan alıp zengine veren" bir ajandayı benimsediğini vurgulamıştır. Bir diğer eleştiri çeken husus ise, DOGE'nin yönetimine Dünya'nın en zengin insanı olan Elon Musk'ın atanmış olmasıdır. Hükümet ile "yeni elitlerin" iş birliği sonucunda bir "oligarşinin" oluşturulmaya çalışıldığını savunan bu kesim, ABD'yi bekleyen en büyük tehditler arasında gelir dağılımının daha da adaletsizleşmesi, yoksulluğun artması ve gücün tek elde toplanmasını vurgulamaktadır.

Bkz: <https://www.bbc.com/news/articles/cr72n1yyj30o>

Bkz: <https://edition.cnn.com/2024/05/23/tech/elon-musk-ai-your-job/index.html>

Küresel Ekonomik Görünüm: ABD, Avrupa ve Asya

ABD

ABD Merkez Bankası (FED), 29 Ocak 2025 tarihinde gerçekleştirdiği toplantısında politika faizini değiştirerek yüzde 4,25 – yüzde 4,50 aralığında tutmuştur. Karar metninde, enflasyonun yüzde 2'lik hedefe doğru ilerlediğine dair ifadenin çıkarılması dikkat çekmiştir. FED Başkanı Jerome Powell, politika duruşunu aceleyle değiştirme gerekliliği görmediklerini ve yeni adımlar atmadan önce enflasyonda gerçek bir iyileşme beklediklerini belirtmiştir. ABD Ekonomik İyimserlik Endeksi, Ocak ayında 51,90 puan iken Şubat ayında 52 puana yükselmiştir. Bu artış, ekonomiye yönelik genel iyimserliğin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

ABD Başkanı Donald Trump'ın 20 Ocak 2025'te göreve başlamasıyla birlikte, Çin'e yönelik yeni ekonomik politikaların uygulanmaya başlanması, iki ülke arasındaki ticaret gerilimlerini artırmıştır. Bu durum, küresel ekonomik belirsizlikleri etkilemektedir. ABD'de faiz indirimine yönelik beklentilerin artması 10 yıllık tahvil faizlerinin 2025'in en düşük seviyesine gerilemesine neden oldu. 10 yıllık ABD tahvillerinin faizleri yedi baz puana kadar düşerek yüzde 4,33'e geriledi ve bu iki ayın en düşük seviyesi oldu. Para piyasaları FED'in daha fazla gevsemeye gideceğini fiyatlıyor. Trump yönetiminin politikaları etrafındaki belirsizlik iş dünyasının beklentilerini etkilerken, piyasalar ABD ekonomisinin zayıfladığı ve faiz oranı indirimlerinin devam edeceğine daha fazla inanıyor.

Bkz: <https://tr.tradingeconomics.com/united-states/economic-optimism-index>

Avrupa

Avrupa Komisyonu, 2025 yılı için Euro Bölgesi ekonomisinin yüzde 1,3 büyümesini ve enflasyonun yüzde 2,1'e gerilemesini öngörmektedir. Ancak, ABD'nin artan projeksiyonu ve Orta Doğu'daki enerji fiyatlarındaki dalgalanmalar gibi küresel riskler, bu tahminleri tehdit etmektedir. Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) nihai verilerine göre, Avro Bölgesindeki yıllık enflasyon oranı Ocak 2025'te Aralık 2024'teki yüzde 2,4 seviyesinden yüzde 2,5'e yükseldi. Avrupa Birliği yıllık enflasyon oranı ise Ocak 2025'te Aralık 2024'teki yüzde 2,7 seviyesinden yüzde 2,8'e yükseldi. Bir yıl önce bu oranlar Avro Bölgesi için yüzde 2,8, Avrupa Birliği içinse yüzde 3,1 seviyesindeydi.

Güney Avrupa ülkeleri, geçmişteki yapısal reformların etkisiyle daha güçlü bir ekonomik performans sergilemektedir. Örneğin, Portekiz, İrlanda, Yunanistan ve İspanya gibi ülkeler, büyüme tahminlerini yüzde 2'nin üzerinde revize etmişlerdir. Buna karşın, Almanya ve Fransa gibi geleneksel çekirdek ülkeler, ekonomik durgunluk ve siyasi istikrarsızlıkla mücadele etmektedir.

Bkz: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-euro-indicators/w/2-24022025-ap>

Asya

ABD Başkanı Donald Trump, otomotiv, yarı iletken ve ilaç ithalatına yüzde 25 gümrük vergisi getirme tehdidinde bulunmuştur. Bu durum, Asya borsalarında genel olarak satış eğilimlerine yol açmıştır. Özellikle Hong Kong endeksi, diğer Asya endekslerine kıyasla daha olumlu bir performans göstermiştir. Shell'in "2025 LNG Görünümü" raporuna göre, küresel sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) talebinin 2040'a kadar yüzde 60 artması beklenmektedir. Bu artışın büyük bir kısmının Asya'daki ekonomik büyümeden kaynaklanacağı öngörülmektedir. Güney Kore Merkez Bankası, 2025 yılı için büyüme tahminini yüzde 1,9'dan yüzde 1,5'e düşürmüştür. Bu revizyon, ABD'nin tarife politikaları ve küresel ticaret korumacılığındaki artış nedeniyle zayıf kalan ihracat ve iç talep kaynaklıdır.

Bkz: <https://tr.investing.com/news/economy/trump-otomobil-ve-cip-ithalatna-25-gumruk-vergisi-getirecegini-acklad-3259475>

Bkz: <https://www.shell.com/what-we-do/oil-and-natural-gas/liquefied-natural-gas-lng/lng-outlook-2025.html>

Küresel Çevresel Görünüm: Çin, Hava Kirliliğini Ortadan Kaldırmayı Hedefliyor



Çin Halk Cumhuriyeti, “mavi gökyüzü için mücadeleye devam” politikası doğrultusunda kirlilik kontrolü ve emisyon azaltma çabalarını artırıyor. Temel hedef, 2025 yılı sonuna kadar ciddi hava kirliliğini etkin bir şekilde ortadan kaldırmak. Atmosferik Çevre Departmanı Direktörü Li Tianwei, Çin’in hava kalitesi tahmin ve erken uyarı sistemlerini geliştireceğini ve PM2.5 olarak bilinen zararlı hava partiküllerinin yanı sıra ozon kirliliğinin koordineli yönetimini artıracığını söyledi.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), bazı ilerlemeler kaydedilmiş olsa da, hava kirliliğinin Çin’de önemli bir sorun olmaya devam ettiğini ve hem ekonomiyi hem de insanların yaşam kalitesini etkilediğini söyleyerek, hava kirliliğinin Çin’de yılda yaklaşık 2 milyon insanın ölümünden sorumlu olduğunu belirtti. DSÖ, metreküp başına 50 mikrogramın üzerindeki PM2.5 konsantrasyonlarını “ciddi” hava kirliliği olarak değerlendirmektedir. Çin, çevre politikası kapsamında 2024 yılında önemli ölçüde iyileşme emareleri gösterdi. Şehirlerdeki ortalama PM2.5 konsantrasyonu metreküp başına 29.3 mikrogramdı ve bir önceki yıla göre yüzde 2.7 azaldı. Hava kalitesinin iyi olduğu günlerin oranı bir önceki yıla göre 1,7 puan artarak yüzde 87,2’ye ulaşmış oldu.

Çin’in yeni emisyon standartları getirmesi gerektiğini belirten Atmosferik Çevre Departmanı, ülkenin havaalanları, limanları ve lojistik parklarında yeni enerjili araç ve makinelerin payını artıracaklarını vurguladı. Yetkililer ayrıca dökme malların (hacimsel ve belli bir şekil verilmemiş, paketlenmemiş olarak taşınan ve depolanan mallar) karayolu yerine demiryolu ve suyuyla uzun mesafeli taşınmasını teşvik etmeyi planlıyor. Devlet Başkanı Xi Jinping, Çin’in çevrenin korunmasına öncelik verdiğini, yeşil yaşam tarzlarını teşvik ettiğini ve doğanın korunmasının modern bir sosyalist ülke inşa etmenin önemli bir parçası olduğunu aktardı.

Bkz: <https://www.reuters.com/business/environment/china-aims-eliminate-severe-air-pollution-this-year-2025-02-25/>

Küresel Teknolojik Görünüm: Geleceğin Fütüristik Hapishaneleri Fikri



Cezalandırmaya değil, rehabilitasyona odaklanan bir hapisane sistemi hayal edin. Suçlulara, beyinlerine yapay anılar yerleştiren bir prosedürden geçerek cezalarını kısaltma şansının sunulduğu bir sistem. Bu anılar mutlu tatiller olmayacak, kurbanın bakış açısından hazırlanacak ve mahkûmu işlediği suçun duygusal etkisini deneyimlemeye zorlayacak. Yemenli film yapımcısı ve bilim iletişimcisi Hashem Al-Ghaili tarafından tasarlanan ve geleceğin cezaevi sistemi olarak tartışılan “Cognify”ın arkasındaki temel fikir budur. Cognify suçlular için keskin bir seçim öneriyor: Geleneksel hapis cezasını çekmek ya da yapay zekâ hafıza implantasyonu yoluyla “hızlı rehabilitasyonu” tercih etmek. Henüz bilim kurgu dünyasında yer alan bu teknoloji, kurbanın bakış açısından canlı ve gerçekçi anılar yaratmak için gelişmiş yapay zekâyı kullanacak. Bu anılar daha sonra empati ve pişmanlık duygusunu geliştirmek için mahkûmun beynine yüklenecek.

Konseptin temelinde, geleneksel cezaların genellikle suç davranışının temel nedenlerini ele almakta başarısız olduğu inancı yatmaktadır. Bu görüşü savunanlara göre, neden oldukları zararı doğrudan deneyimleyecekleri için mahkûmların rehabilite edilme olasılığı daha yüksek ve tahliye edildikten sonra yeniden suç işleme olasılıkları daha düşük olacaktır. Dolayısıyla Cognify’ın yaratıcıları daha hızlı, daha verimli ve daha insancıl bir cezaevi sistemi öngörüyor. Yeniden suç işleme oranlarının azalması, adalet sistemi için önemli maliyet tasarruflarına da yol açacaktır. Ayrıca, cezadan ziyade rehabilitasyona odaklandığı için Cognify, potansiyel olarak mahkûmlar için daha olumlu ve üretken bir ortam yaratacak. Ancak Cognify fikri ilgi çekici olsa da, etik kaygıları barındırıyor. Anılar karmaşıktır ve kolayca manipüle edilemezler. Yapay anıları birinin beynine zorla yerleştirmenin istenmeyen psikolojik sonuçları olabilir. Teknolojinin kendisi şu anda mevcut değil ve istenmeyen yan etki potansiyeli bilinmiyor. Dolayısıyla teknik engellerin ötesinde bir etik ikilemler ağı mevcut. Rıza önemli bir mesele haline geliyor. Uzun geleneksel cezalarla karşı karşıya olan mahkûmlar Cognify’ı seçerken gerçekten özgür iradelerini kullanmış olacaklar mı? Ayrıca, önyargı ve eşit olmayan uygulamaya ilişkin endişeler de büyük önem taşımaktadır. Bu teknoloji tüm mahkûmlar için kullanılabilir mi, yoksa ayrımcılık riski var mı?

Bkz:<https://www.kenility.com/blog/ai-news/what-cognify-prison-future>

Bkz:<https://wired.me/technology/cognify-prison-of-future/>

Küresel Toplumsal Cinsiyet: 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü



8 Mart Dünya Kadınlar Günü, ya da diğer adıyla Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nün tarihi 1908 yılında, New York'ta 15 bin çalışan kadının daha kısa mesai süreleri, daha yüksek maaş ve seçme hakkı talep etmesine dayanmaktadır. 1909 senesinde Amerika Sosyalist Partisi 8 Mart'ı Ulusal Kadınlar Günü ilan etmiş, bu özel günü uluslararasılaştırma fikrini ortaya atan ilk kişi ise Clara Zetkin olmuştur. Komünist bir aktivist ve kadın hakları savunucusu olan Zetkin, 1910 yılında Kopenhag'da toplanan Uluslararası Emekçi Kadınlar Konferansı'nda Dünya Kadınlar Günü fikrini önermiştir. Ancak Clara Zetkin'in aklında belirli bir tarih yoktu.

Birinci Dünya Savaşı sırasında, 1917'de Rus emekçi kadınlar "Ekmek ve Barış" sloganlarıyla sokaklara çıkmıştı. Eylemlerin dördüncü gününde Rus Çarı tahttan indirildi. Kurulan geçici hükümet ise kadınlara seçme hakkı tanıdı. Söz konusu eylemlerin başlangıcı Jülyen takvimine göre 23 Şubat'tı. Dünya genelinde daha yaygın biçimde kullanılan Miladi (Gregoryen) takvimde bu tarihin 8 Mart'a denk gelmesi ayrıca 1908 yılında New York'taki kadın direnişinin de aynı tarihte gerçekleşmesi, emekçi kadınlar günününün 8 Mart olmasını beraberinde getirmiş oldu.

8 Mart'ın renkleri mor, yeşil ve beyazdır. Mor, adalet ve saygınlığı ifade ediyor. Yeşil, umudu temsil ediyor. Beyaz ise, tartışmalı bir kavram olsa da saflık anlamına geliyor. Renkler 1908 yılında İngiltere'deki Kadınların Sosyal ve Politik Birliği (WSPU) tarafından belirlendi. Kadınlar için 8 Mart hak, eşitlik, özgürlük ve dayanışmayı temsil ediyor. Yürüyüş ve mitingler düzenlenerek bu mücadele ortaya konuyor. Pek çok ülkede Dünya Kadınlar Günü resmi tatil. Türkiye'de 8 Mart resmi tatil değil ancak kadınlar ülke genelinde yürüyüşlerle ve mitinglerle dayanışma ve hak arayışını devam ettirmeye çalışıyor. 2003'te Taksim'de düzenlenmeye başlanan Feminist Gece Yürüyüşü 2019'dan bu yana valilik yasakları ile engelleniyor ve yürüyüşü gerçekleştirmek isteyen kadınlara polis müdahale ediyor.

Geçtiğimiz yıl Afganistan, İran, Ukrayna ve ABD gibi pek çok ülkede kadınlar, ülkelerinde savaş, şiddet ve politika değişiklikleri yaşanırken hakları için mücadele etti. İsrail ve Filistin topraklarında yaşanan son çatışmalar sırasında çok sayıda kadın şiddetle ve ölümlerle karşı karşıya. Afganistan'da kadınlar için eşit eğitim hakkı engelleniyor. Ülkede ilkökul yaşından büyük kız çocuklarının eğitimi hala yasak. Sudan'daki çatışmalarda şimdiye kadar 1,2 milyondan fazla insanın komşu ülkelere kaçtığı, bunların yaklaşık 10'da 9'unun kadın ve çocuk olduğu düşünülüyor. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun verilerine göre ise 2024 yılında Türkiye'de erkekler tarafından en az 394 kadın öldürüldü ve 259 kadın şüpheli şekilde ölü bulundu.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

ULUSLARARASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR

UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

(AREL USAM)

İLETİŞİM:

Prof. Dr. Oktay BİNGÖL, Müdür, oktaybingol@arel.edu.tr, 0850 850 27 35-1622

Dr. Öğr. Üyesi Selma ŞEKERCİOĞLU BOZACIOĞLU, Müdür Yrd. selmasekerioglu@arel.edu.tr, 0850 850 27 35- 1623

Dr. Yunus KARAAĞAÇ, Stratejik Araştırmalar Uzmanı, yunuskaraagac@arel.edu.tr 0850 850 27 35-1647

Sinem KARATAŞ ARI, İdari İşler Uzmanı, sinemkaratas@arel.edu.tr, 0850 850 27 35-1648

BU SAYIYA KATKI SUNANLAR

Doç. Dr. Aylin ERDOĞDU

Küresel Ekonomik Görünüm: ABD, Avrupa ve Asya

Arş. Gör. Emre ÖZGÜR

Küresel Jeopolitik Görünüm: Donald Trump'ın Gazze Planı

Küresel Jeopolitik Görünüm: Trump-Musk Ortaklığında Hükümet Verimliliği Departmanı Kuruldu

ADRES:

Türkoba Mahallesi Erguvan Sokak No:26 / K 34537 Tepekent – Büyükçekmece

İstanbul-Türkiye

arelusam@arel.edu.tr

arelusam01@gmail.com